

POSTANOWIENIE

Dnia 5 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa R. K.

przeciwko [...] Bankowi Spółce Akcyjnej w [...]

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 września 2017 r.,

zażalenia powódki na postanowienie zawarte w pkt. 1 wyroku Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 2 marca 2017 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie zawarte w pkt 1. wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 2 marca 2017 r., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 2 marca 2017 r. w sprawie z powództwa R. K. przeciwko [...] Bankowi [...] Spółki Akcyjnej w [...] o odszkodowanie odrzucono apelację powódki co do kwoty 17.330 (siedemnaście tysięcy trzysta trzydzieści) złotych od wyroku Sądu Rejonowego w [...] z dnia 15 stycznia 2014 r., oddalając ją w pozostałym zakresie.

Sąd pierwszej instancji zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę

20.000 zł tytułem odszkodowania, w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Ustalił, że powódka była zatrudniona u pozwanego od dnia 16 lutego 1995 r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony na stanowisku specjalisty w Centrum Kadr i Płac (CKP). Pismem z dnia 14 czerwca 2012 r. pozwany poinformował powódkę, że jej umowa o pracę ulegnie rozwiązaniu na mocy porozumienia stron z dnia 31 lipca 2012 r.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 21 kwietnia 2015 r. oddalono apelację powódki. Ten wyrok powódka zaskarżyła skargą kasacyjną w części, to jest w zakresie oddalenia apelacji. W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego oraz naruszenie przepisów postępowania. Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2016 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego Sądowi Okręgowemu w [...]. Na wstępie Sąd Najwyższy wskazał, że poza zakresem sporu pozostaje problem rozszerzenia powództwa do kwoty 42.003 zł na rozprawie przed Sądem Rejonowym w dniu 15 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy ponownie rozpoznając sprawę uznał, że apelacja powódki jest nieuzasadniona, a w części dotyczącej kwoty 17.330 zł podlega odrzuceniu.

W postępowaniu przed Sądem Okręgowym, w piśmie procesowym z dnia 2 marca 2017 r., pełnomocnik powódki zmodyfikował powództwo w ten sposób, że wniósł o zasądzenie od Banku [...] S.A., kwoty 29.999 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 17.330 zł od dnia 3 marca 2017 r., na którą składają się:

- kwota 12.669 zł roszczenia dochodzonego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym a oddalonym mocą wyroku Sądu Rejonowego z dnia 15 stycznia 2014 r.;

- kwota 17.330 zł tytułem odszkodowania za okres pozostawania bez pracy powódki w okresie od dnia 1 listopada 2013 r. do dnia 28 lutego 2014 r., na którą to kwotę składają się kwoty po 5.000 zł odszkodowania stanowiącego równowartość wynagrodzenia za miesiące: listopad 2013 r., grudzień 2013 r. i styczeń 2014 r. a także 2.330 zł wynagrodzenia za luty 2014 r.

Sąd Okręgowy odwołał się do treści art. 383 zd. 1 k.p.c., zgodnie z którym w postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania pozwu ani występować z

nowymi roszczeniami. Zgodnie zaś z art. 383 zd. 2 k.p.c. w razie zmiany okoliczności, można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się można nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenie za dalsze okresy. Dalej Sąd drugiej instancji uznał, że w rozpoznawanej sprawie wyjątki, o których mowa w powyższym przepisie, nie zachodziły. W szczególności dochodzone odszkodowanie nie jest świadczeniem powtarzającym się, periodycznym, a jedynie wysokość szkody powódki kwalifikowana jest utraconym wynagrodzeniem w kolejnych miesiącach. Tym samym Sąd odwoławczy uznał, że skoro rozszerzenie powództwa w postępowaniu apelacyjnym nie było dopuszczalne, apelacja w zakresie kwoty 17.330 zł (na którą składało się odszkodowanie stanowiące równowartość wynagrodzenia za miesiące: listopad 2013 r., grudzień 2013 r., styczeń 2014 r., luty 2014 r.) podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna - z uwagi na brak przedmiotu zaskarżenia.

Wyrok Sądu Okręgowego w części orzucającej apelację zaskarżył pełnomocnik powódki zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie: art. 378 § 1 k.p.c. w zw. art. 370 k.p.c. w zw. z art. 373 k.p.c. przez błędną wykładnię skutkującą odrzuceniem apelacji co do kwoty 17.330 zł jako niedopuszczalnej ze względu na rozszerzenie żądania pozwu na etapie postępowania apelacyjnego oraz art. 383 k.p.c. przez jego niewłaściwą wykładnię skutkującą przyjęciem, jakoby niedopuszczalne było rozszerzenie żądania pozwu na etapie postępowania apelacyjnego o odszkodowanie za dalsze okresy miesięczne pozostawiania powódki bez pracy, po prawomocnie stwierdzonym przez Sąd pierwszej instancji naruszeniu przepisu art. 9 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

Mając na uwadze powyższe, skarżąca domagała się uchylenia zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazania sprawy co do kwoty 17.330 zł (siedemnaście tysięcy trzysta trzydzieści złotych) do ponownego rozpatrzenia przez Sąd drugiej instancji oraz zasądzenia od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie, pozwany domagał się jego oddalenia w całości i zasądzenia od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione. Postępowanie apelacyjne ma, z jednej strony, charakter merytoryczny, zaś z drugiej - kontrolny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2006 r., I PK 210/05, LEX nr 197171). Przy czym wyznaczniki te nie konkurują ze sobą, a zachodząca między nimi relacja posiada wspólny mianownik. Jest nim ocena legalności rozstrzygnięcia. Postępowanie odwoławcze charakteryzuje się również tym, że musi korespondować z przedmiotem sporu określonym przez dysponenta procesu, czyli powódkę, przed sądem pierwszej instancji. Dlatego w postępowaniu apelacyjnym niemożliwe jest rozszerzenie żądania pozwu ani występowania z nowymi roszczeniami (art. 383 k.p.c.). Przepis art. 383 zdanie drugie k.p.c. przewiduje jednak, że możliwa jest konwersja żądania w sytuacji, gdy doszło do zmiany okoliczności sprawy. Nadto dopuszczalne jest rozszerzenie roszczeń powtarzających się o świadczenia za dalsze okresy.

Poprzedzając analizę prawidłowości zaskarżonego orzeczenia należy podkreślić, że poddanie kontroli orzeczenia sądu pierwszej instancji musi realizować, poza wymaganiami co do czasu i miejsca dokonania (art. 369 k.p.c.), także wymagania co do formy (wymagania formalne). Ich niespełnienie może spowodować, że czynność zaskarżenia będzie bezskuteczna i apelacja zostanie odrzucona z mocy art. 370 k.p.c. lub art. 373 k.p.c. Zachowanie wymagań formalnych apelacji (zażalenia) warunkuje zatem dopuszczalność jej rozpoznania przez sąd drugiej instancji oraz wyznacza zakres rozpoznania.

W uzupełnieniu powyższego należy wskazać, że z przepisu art. 368 § 1 k.p.c. wynika, że skarżący powinien w apelacji wskazać zarzuty oraz wnioski. W przepisie art. 378 § 1 k.p.c. wskazano, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji. Przepis jednocześnie zastrzega, że w granicach zaskarżenia sąd bierze pod uwagę nieważność postępowania. Analiza

semantyczna przywołanego przepisu prowadzi do wniosku, że ustawodawca rozróżnia granice apelacji i granice zaskarżenia. Granice apelacji odnosić się będą do wniosków i zarzutów apelacji. Natomiast termin „granice zaskarżenia” koncentruje obejmuje relację zachodzącą pomiędzy przedmiotem sporu a zakresem, w jakim strona skarży orzeczenie.

W piśmiennictwie wskazuje się, że granice apelacji są określone przede wszystkim zakresem (granicami) zaskarżenia. Związanie sądu odwoławczego w aspekcie przedmiotowym oznacza niedopuszczalność takiego rozpoznania apelacji, która dotyczyłaby niezaskarżonej części orzeczenia (por. J. Gudowski, K. Weitz [w]: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III Postępowanie rozpoznawcze, pod red. T. Erecińskiego, Wolters Kluwer 2016). Ponadto apelacja odnosząca się do nieistniejącej części wyroku podlega jako niedopuszczalna, odrzuceniu na podstawie art. 370 k.p.c., gdyż - w rozumieniu przepisów prawa procesowego - w tym zakresie orzeczenie nie zostało wydane (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2016 r., I UZ 29/16, LEX nr 2180090).

Trzeba również zauważyć, że z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji, a za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2016 r., I CSK 659/15, LEX 2152381 oraz powołane tam orzeczenia). Sąd Najwyższy wielokrotnie w swoim orzecznictwie wskazywał, że wynikający z art. 378 § 1 k.p.c. obowiązek sądu drugiej instancji rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza zarówno zakaz wykraczania przez sąd drugiej instancji poza te granice, ale też nakaz wzięcia pod uwagę i rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 maja 2014 r., II PK 226/13, LEX nr 1500666; z dnia 29 czerwca 2012 r., I CSK 606/11, LEX nr 1232456; z dnia 13 maja 2011 r., V CSK 349/10, LEX nr 864024; z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 325/09, LEX nr 604218; z dnia 13 stycznia 2006 r., III CSK 5/05, LEX nr 191157 oraz postanowienia: z dnia 11 maja 2017 r.,

II UZ 15/17, LEX nr 2320360, z dnia 21 sierpnia 2003 r., III CKN 329/01, OSNC 2004 nr 10, poz. 161).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy, należy wskazać, że sąd drugiej instancji ma obowiązek orzec *meriti* o przedmiocie postępowania, który uległ ustaleniu w toku postępowania pierwszoinstancyjnego. Skoro określona kwestia nie stanowiła przedmiotu jego orzekania a strona zmienia żądanie w apelacji (rozszerza żądania pozwu), sąd odwoławczy zobowiązany będzie apelację oddalić, wskazując jedynie w uzasadnieniu wyroku motyw (wynikające z art. 383 k.p.c.), którymi kierował się wydając takie rozstrzygnięcie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2014 r., I PZ 3/14, LEX nr 1475233). Należy bowiem pamiętać, że przedmiotowa zmiana powództwa w postępowaniu apelacyjnym jest również dopuszczalna w sprawach o świadczenia powtarzające się. Może ona polegać na żądaniu świadczeń za dalsze okresy, tj. świadczeń, które stały się wymagalne po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji. Z takiego też założenia wyszła skarżąca, rozszerzając żądania pozwu o świadczenia za dalsze okresy, tj. miesiące listopad, grudzień 2013 r. i styczeń, luty 2014 r. na etapie postępowania apelacyjnego. Błąd polegał na kwalifikacji prawnej charakteru odszkodowania, którego dochodziła powódka. Odszkodowanie bowiem nie jest świadczeniem powtarzającym się. Jedynie jego wysokość kwalifikowana jest utraconym wynagrodzeniem w kolejnych miesiącach, w których pozostawała ona bez pracy. Zatem przedmiotowa zmiana powództwa była zmianą ilościową, polegającą na rozszerzeniu zakresu przedmiotu procesu w postaci rozszerzenia żądania (powiększenia wartości dochodzonej należności). Z tego też powodu rozszerzenie żądania pozwu było niedopuszczalne. Nie zmienia to jednak faktu, że niedopuszczalność zmiany przedmiotu żądania, wynikająca z art. 383 k.p.c., nie zwalnia sądu z konieczności merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Ocena bowiem zmiany (pod kątem jej dopuszczalności) ma miejsce w zakresie merytorycznego rozpoznania apelacji, wpływa na możliwość jej uwzględnienia, nie może natomiast doprowadzić do jej odrzucenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2001 r., I PZ 22/01, LEX nr 77423).

Przyjmując zatem za punkt wyjścia wynikający z art. 378 § 1 k.p.c. obowiązek sądu drugiej instancji rozpoznania sprawy w granicach apelacji, z

którego wynika nakaz wzięcia pod uwagę i rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków, należy skonstatować, że w powyższym zakresie mieści się również merytoryczne rozpoznanie apelacji obejmujące w omawianej sprawie ocenę rozszerzenia żądania pozwu w aspekcie jego dopuszczalności. Zaś ocena sądu drugiej instancji o niedopuszczalności rozszerzenia żądania pozwu w myśl art. 383 k.p.c. nie czyni apelacji niedopuszczalną.

Z tych względów zażalenie jest trafne, co obliguje do rozstrzygnięcia w myśl art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

kc